

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק דלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תקעב

ערב שבת-קודש
פרשת חוקת
א' בתמוז ה'תשס"ה

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

א' בתמוז ה'תשס"ה – ח' בתמוז ה'תשס"ה

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	א' בתמוז	הלי שלוחין ושותפין. פרק ה-ז.	הלי טומאת צרעת. פרק ב.	מי"ע רמה.
ש"ק	ב' בתמוז	פרק ח-י.	פרק ג.	מי"ע רמה.
א'	ג' בתמוז	הלי עבדים.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ד.	מי"ע רלב. מלי"ת רנח. רנט. רנו. רס.
ב'	ד' בתמוז	פרק ד-ו.	פרק ה.	מי"ע קצו. מלי"ת רלג. מ"ע רלד. רלג. מלי"ת רסא.
ג'	ה' בתמוז	פרק ז-ט.	פרק ו.	מי"ע רלה. מלי"ת רנד. רנה.
ד'	ו' בתמוז	אודך ביושר וגוי. ספר משפטים והוא ספר שלשה עשר.. הלי שכירות.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ז.	מי"ע רמג.
ה'	ז' בתמוז	פרק ד-ו.	פרק ח.	מי"ע ר. מלי"ת רלח.
ו'	ח' בתמוז	פרק ז-ט.	פרק ט.	מי"ע רא.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
8.17	7.49.8	1.21	12.46	9.12	5.45	4.42	4.15	3.06	ו', א' בתמוז
8.17	7.49.6	1.21	12.46	9.12	5.46	4.43	4.15	3.07	ש"ק, ב' בתמוז
8.17	7.49.4	1.21	12.46	9.12	5.46	4.43	4.16	3.08	א', ג' בתמוז
8.17	7.49.1	1.21	12.46	9.13	5.47	4.44	4.17	3.09	ב', ד' בתמוז
8.16	7.48.8	1.21	12.46	9.13	5.47	4.45	4.18	3.10	ג', ה' בתמוז
8.16	7.48.5	1.21	12.46	9.13	5.47	4.45	4.18	3.11	ד', ו' בתמוז
8.16	7.48.1	1.22	12.46	9.14	5.48	4.46	4.19	3.12	ה', ז' בתמוז
8.15	7.47.7	1.22	12.47	9.14	5.48	4.47	4.20	3.13	ו', ח' בתמוז

* הזמנים מתייחסים לאזור השפלה. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ
8.30	7.12	8.30	7.28	8.32	7.28	8.34	7.21	8.30	7.29
8.28	7.10	8.27	7.26	8.29	7.26	8.31	7.19	8.28	7.27

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוד • עורך: שניאור-זלמן רודרמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן

מו"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: <http://chabad.org.il> דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

סוף כל סוף גדול הצער מזה שנמצאים בגלות רע ומר ביותר!

גם כאשר יודעים שלוחות שניים יהיו באופן ד"כפליים לתושייה" – אין זה מבטל את הצער הגדול על שבירת לוחות הראשונים □ עד כדי כך גדול הצער – שהקב"ה צריך לומר למשה "אל תצטער", שלא יבוא לידי יאוש! □ כך גם בנוגע לפטירת צדיק ששום הסבר אינו ממעט את הצער על חסרונו של הצדיק בעולם הזה! □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

המחבר (כולל בנו וממלא מקומו) כחלק מספר התניא, מה-שאין-כן האיגרות שבחלק האחרון דספר התניא (קונטרס-אחרון).

ב. איגרת-הקודש סימן ז"ך פותחת בתיבות: "אהובי אחיי ורעיי אשר כנפשי כו' וצאצאיהם איתם כו'".

"אהובי" – מדגיש את העניין ד"ואהבת לרעך כמוך", אהבת-ישראל ואהדות-ישראל, שזהו "כלל גדול בתורה" (ספרי ופירוש רש"י קדושים יט,יח), ויתירה מזו: "זו היא כל התורה כולה ואידך פירושה הוא" (שבת לא,א), כלומר: לא זו בלבד שמצווה זו היא "כ"ל בתורה", וכזה גופא – לא רק "כלל" סתם, אלא "כלל גדול", שאז יכול להיות שישנם עניינים נוספים בתורה שגם הם "כלל גדול", אלא עוד זאת, "זו היא כ"ל התורה כולה", ושאר כל ענייני התורה – "ואידך" – אינם אלא הפירוש והביאור ("פירושה הוא") דמצוות "ואהבת לרעך כמוך". וממשיך – "אהובי) אחיי ורעיי אשר כנפשי כו'":

באהבת-ישראל ישנן כמה וכמה דרגות –

א. מכיוון שכל העניינים התחלתם בתורה, כמאמר, "אסתכל באורייתא וברא עלמא" – מובן, שגם העניינים דיום ההילולא צריכים להתחיל בתורה.

ובתורה גופא יש להתחיל מתורה שבכתב תורת החסידות – ספר התניא, שהרי התורה בפירושה ניתנה – תורה שבכתב ביחד עם תורה שבעל-פה, כמו שכתב הרמב"ם בהקדמתו לספרו "משנה תורה", "יד החזקה", ומזה מובן גם בנוגע לתורת החסידות, שתורתם של נשיאי חב"ד, עד לבעל ההילולא, קשורה וניתנה ביחד עם ספר התניא – תורה שבכתב תורת החסידות.

ובנוגע לעניין ופרק שבו יתחילו את הלימוד בספר התניא עצמו – שישנם בו ריבוי עניינים – הרי מובן, שבעמדנו ביום ההילולא, מתאים ביותר הלימוד בספר התניא בקשר לעניין דיום הילולא: איגרת הקודש סימן ז"ך וכ"ח, ששם מבואר בארוכה בעניין דיום הסתלקות והילולא של צדיקים.

[ולהעיר – שאיגרות אלו (ז"ך וכ"ח) הן מהאיגרות שסודרו על-ידי הרבנים בני הגאון

דבר מלכות

ממשיכים "אמר לו הקב"ה אף תצטער"? ויתירה מזו: סיפור זה הוא – לכאורה – היפך שבחו של משה רבנו, שהיה לו להבין מעצמו שלוחות שניות יהיו באופן ד"כפליים לתושייה"!

והביאור בזה:

גם כאשר יודעים שלוחות שניות יהיו באופן ד"כפליים לתושייה" – אין זה מבטל את הצער על שבירת הלוחות ראשונות, כמובן בפשטות שמאורע של שבירת הלוחות גורם לצער גדול ביותר, וזאת – גם אם תכלית הכוונה בזה היא כדי להשיג דבר חשוב ונעלה ביותר!...

וזהו ההוראה שיש ללמוד מסיפור המדרש "התחיל משה מצטער על שיבור הלוחות" – שאכן יש להצטער על עניין זה! ועד כדי כך גדול הצער – שהקב"ה צריך לומר למשה "אל תצטער", היינו, שלא יבוא לידי יאוש, מכיון שהכוונה דשבירת הלוחות היא – כדי לבוא לעילוי דלוחות שניות באופן ד"כפליים לתושייה".

[והא בהא תליא: על-ידי הצער של שבירת הלוחות – זוכים לעילוי דלוחות שניות באופן ד"כפליים לתושייה"].

ועל-דרך זה מובן בנוגע לפטירת צדיק:

איתא בגמרא (מ"ק כה,א) שפטירתו של יהודי, רחמנא ליצלן, היא בדוגמת "ספר-תורה שנשרף", ועל-אחת-כמה-וכמה כאשר מדובר אודות פטירתו של צדיק, צדיק וגדול וכו' בנגלה דתורה, צדיק וגדול וכו' בפנימיות התורה! ומובן שאין להתנחם על שריפת ספר-תורה, חס ושלום, בכך שבמקומה יהיו ב' וג' ספרי-תורה, מכיון שסוף כל סוף נשרף ספר-תורה!...

ולכן, לאחר כל הביאורים שירידה זו היא לצורך עלייה באופן ד"כפליים לתושייה" – גדול ביותר הצער על פטירת הצדיק, ובלשון חז"ל (הובא בפרש"י עקב י,ז): "קשה מיתתן של צדיקים... כיום שנשתברו בו הלוחות" – הייתכן שחסרה מציאותו של הצדיק בעולם

עד לאהבה ביחס ל"בריות בעלמא", "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", כמבואר בתניא פרק לב. וזוהי ההדרגה "אהוביי אחיי ורעיי אשר כנפשי" – שהעניין דאהבת-ישראל ("אהוביי") צריך להיות בתכלית השלימות, בדוגמת האהבה ל"אחיי ורעיי אשר כנפשי".

ומוסיף "כו" – שבזה כלולים כל שאר התוארים ששייך להוסיף בעניין זה.

וממשיך – "וצאצאיהם איתם":

הפירוש ד"צאצאיהם" הוא – כמדובר בהתוועדות שלפני זה אודות פירושו של אדמו"ר הזקן בשולחן-ערוך (או"ח רסמ"ז) בתיבת "צאצאינו", ש"בכלל צאצאינו הם גם כן בני בנים", בניו ובני בניו עד סוף כל הדורות.

וזהו הפירוש "וצאצאיהם איתם", הינו, שהעניין ד"אהוביי אחיי ורעיי אשר כנפשי כו" הוא לא רק ביחס לחסידים שלהם נכתבה איגרת-הקודש זו, אלא גם ביחס ל"צאצאיהם" – בניהם ובני בניהם עד סוף כל הדורות, וכאופן ד"צאצאיהם איתם", היינו, שהאהבה ל"צאצאיהם" היא באותו אופן ודרגת האהבה אליהם בעצמם, – "אהוביי אחיי ורעיי אשר כנפשי כו".

ג. תוכן האיגרת עצמה הוא – "באתי לדבר על לב נרכאים... ולנחמם בכפליים לתושייה" בקשר לפטירת צדיק:

העניין ד"כפליים לתושייה" מובא במדרש (שמו"ר פמ"ו,א), בנוגע לשבירת הלוחות: "התחיל משה מצטער על שיבור הלוחות, ואמר לו הקב"ה אל תצטער בלוחות הראשונות שלא היו אלא עשרת הדברות לבד, ובלוחות השניים אני נותן לך שיהא בהם הלכות, מדרש ואגדות, הדא הוא דכתיב ויגד לך תעלומות חכמה כי כפליים לתושייה".

ולכאורה, דרוש ביאור והסבר: לשם מה מספרת התורה "שהתחיל משה מצטער על שיבור הלוחות" – מהו הלימוד וההוראה שיש ללמוד מצערו של משה, כאשר תיכף ומיד

דבר מלכות

שמן זית שאינו זך, ובלשון המשנה (מנחות פו,א): "שלושה זיתים הן ובהן שלושה שלושה שמנים וכו'", ולכן מדגיש הכתוב ש"למאור" – צריכים "שמן זך" דווקא. ועילוי זה ("זך") נפעל על-ידי "כתית" –

הזה הגשמי, נשמה בגוף, שמוסר את נפשו על ענייני התורה ומצוותיה, מנהיג את בני-ישראל ודואג לכל צורכיהם!... ואם מפני גודל העילוי שיבוא כתוצאה מזה באופן ד"כפליים לתושייה" – הרי הרבה

הייתכן שחפרה מציאותו של הצדיק בעולם הזה הגשמי, נשמה בגוף, שמוסר נפשו על התורה ומצוותיה, מנהיג את ישראל ודואג לצורכיהם!...

כתישת הזית, עניין של ירידה כו', שעל-ידי זה נפעל עילוי גדול יותר ("כפליים לתושייה") – לא רק "אור", אלא באופן של "יתרון האור" – עניין ה"מאור" ("כתיר למאור").

ד. עניין זה מרומז גם באגרת-הקודש סימן כ"ח:

באגרת-הקודש סימן כ"ח מבאר אדמו"ר הזקן שפטירת צדיקים היא בדוגמת העניין דפרה אדומה, שהיא "בחינת קודש העליון... בחינת חכמה עילאה ומוחא סתימאה דאריך אנפין, ועלה איתמר... בחכמה אתברירו ואתהפכא חשוכא לנהורא", ועד שהיא מטהרת את העניינים התחתונים ש"למטה מטה מנוגה", באופן דאתהפכא חשוכא לנהורא, וכמו כן פטירת צדיקים, שאז "מאיר חסד ה'... ופועל ישועות בקרב הארץ לכפר על עון הדור, אף גם על הזדונות שהן מג' קליפות הטמאות שלמטה מנוגה... ואתהפכא חשוכא לנהורא כו'".

ונמצא, שבאגרת-הקודש זו מודגש עניין הירידה למטה מטה ביותר, כדי לבוא לתכלית העילוי, עד לעילוי דפרה אדומה, שזוהי הדרגה הכי נעלית שבעניין הטהרה – כדברי המשנה (חגיגה יח, רע"ב) שישנן חמש דרגות בטהרה: חולין, מעשר, תרומה, קודש וחטאת, שזוהי דרגה החמישית, על-דרך ובדוגמת "החמישית

דרכים למקום, ובוודאי יכול למצוא דרכים שונות כדי להביא עילוי זה! ואפילו אילו לא היתה דרך אחרת כו' – אין זה ממעט את הצער על חסרונו של הצדיק בעולם הזה!...

ועל דרך זה מובן בנוגע לכללות עניין הגלות – שלאחרי כל הביאורים שעל-ידי זה באים לעילוי גדול יותר וכו', הרי סוף כל סוף גדול הצער מזה שנמצאים בגלות רע ומר ביותר!

וכאמור – דרושה רק זהירות שלא לבוא לידי יאוש חס ושלום, מכיוון שיודעים שתכלית הכוונה בירידה זו היא – כדי לבוא לעילוי גדול יותר באופן ד"כפליים לתושייה", עילוי שנפעל (גם) אצל תלמידיו ותלמידי תלמידיו, גידולין וגידולי גידולין כו'.

ונמצא, שהתוכן דאגרת-הקודש זו הוא – נחמה על עניין בלתי רצוי, על-ידי הביאור שתכליתו – עילוי גדול יותר באופן ד"כפליים לתושייה".

ד. ויש לומר שתוכן עניין זה מרומז גם במספרה של אגרת-הקודש זו – סימן ז"ך:

המושג "זך" שייך רק כאשר ישנה אפשרות לעניין הפכי, שאז צריכים להדגיש שדבר זה הוא "זך", ולדוגמא: "שמן זית זך כתית למאור" – שמן שאגור בתוך הזית, שצריכים להוציאו מקליפת הזית כו', ובזה גופא ישנו

דבר מלכות

לפרעה", דאתפריעו ואתגליין מיניה כל נהורין. ויש להוסיף בזה – שהעניין דפרה אדומה קשור עם משיח צדקנו: בנוגע לכללות עניין הקורבנות – ישנן דעות שיכולים להקריב קורבנות גם לפני ביאת המשיח, וכידוע השקלא וטריא שבזה בנוגע להקרבת קרבן פסח בזמן הזה, כמדובר כמה פעמים (ראה לקוטי-שיחות כרך יב 220 ואילך).

אמנם, בנוגע לפרה אדומה – ישנה הוראה (בדרך סיפור) מדברי המדרש שתיעשה על-ידי משיח צדקנו דווקא: "ט' פרות נעשו עד שחרב הבית, עשירית עתיד לשרוף מִאֲךְ המשיח" (יל"ר ר"פ חוקת, רמב"ם הל' פרה אדומה ספ"ג).

ונמצא, שעל-ידי הירידה למטה מטה כדי לעסוק בעבודת הבירורים כו', באים לתכלית העילוי שאין למעלה ממנו – פרה אדומה, שתיעשה בגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו.

א. ויש להוסיף – שעניין זה מרומז גם במספרה של איגרת-הקודש זו – סימן "כח":

בהמשך "באתי לגני" דבעל ההילולא פרק י"ד מבואר החילוק שבין החיות שבבחינת אור לחיות שבבחינת כוח, שרק בחיות שבבחינת כוח יכול להיות שינוי על-ידי ההתלבשות כו', מה-שאינ-כן באור המחיה שלא שייך בו שום שינוי והתפעלות כלל, לפי שאינו מתערב כו'.

כלומר: תכונתו של ה"כוח" לרדת מטה מטה באופן של התלבשות דווקא כדי לעסוק בבירור המטה, ובאופן שהתלבשות זו פועלת בו ירידה ושינוי כו', עד כדי כך ששייך לומר על זה "וכל מלבושי אגאלתי" (ישעיה סג,ג), כמבואר בדרושי חסידות (ראה אוה"ת אמור עמ' תקעה ואילך, סה"מ תרכ"ז עמ' רמח ואילך. סה"מ תרכ"ט עמ' קסט ואילך).

והכוונה בזה היא – כדי לפעול את בירור המטה, עד לבירור דתחתון שאין למטה ממנו, שדווקא על-ידי זה באים לתכלית העילוי שאין

למעלה ממנו.

וטעם ההכרח בירידה באופן של התלבשות דווקא, דלכאורה, מדוע לא ישאר ה"כוח" למעלה ומשם יפעל את בירור המטה – מכיוון שאמיתית ושלמות הבירור יכול להיות רק כאשר המברר מתלבש בלבושי המתברר באופן ד"בכל צרתם אִז צר", היינו, שמרגיש זאת עד כדי כך שנעשה "נוגע בדבר", שאז פעולת הבירור היא באופן שבאינ-ערוך.

ז. עניין הנ"ל (העבודה בבירור המטה שעל-ידי זה באים לעילוי ד"כפליים לתושייה", ועד לעילוי דגאולה העתידה) מרומז גם בשמו של בעל ההילולא:

שמו הראשון של בעל ההילולא הוא – "יוסף", שעניינו – "יוסף ה' לי בן אחר", שזוהי העבודה לעשות מ"אחר" – "בן", עבודת התשובה שעל-ידי זה באים לעילוי ד"כפליים לתושייה".

וזו היתה עבודתו של בעל ההילולא – שמסר את נפשו על הפצת התורה והיהדות לכל אחד ואחד מישראל בכל מקום ומצב שהוא, גם כאשר נמצא במעמד ומצב של "אחר" – לעשות ממנו "בן".

והנה, על-ידי התשובה פועלים את ביאת משיח צדקנו – כמאמר, "משיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא", היינו, שהחידוש של משיח הוא – עבודת התשובה.

ומובן, שאין הכוונה לעבודת התשובה דצדיקים בלבד, אלא בוודאי הכוונה היא גם (ובעיקר) לעבודת התשובה של אלו שלמטה מדרגת צדיקים – בינונים, שאודותם מדובר בספר התניא – "ספר של בינונים", ואפילו רשע וטוב לו, ויתירה מזו – אפילו יהודי שנמצא בדרגת רשע ורע לו, רחמנא-ליצלן, שהרי גם עליו נאמר "לא ירח ממנו נדח", ובוודאי סופו לעשות תשובה.

וכללות עניין הגאולה העתידה (הנפעלת על-ידי עבודת התשובה) מרומז בשמו השני של בעל ההילולא – "יצחק", כמאמר רז"ל

דבר מלכות

(שבת פט,ב) שלעתיד לבוא יאמרו ל'יצחק' כי אתה אבינו, וכמבואר בארוכה בדרושי חסידות (תו"א ויצא כא, רע"ג) שאז "יתגלה בחינת התענוג העליון שלמעלה והוא על-ידי הבירורים שלמטה בבחינת אתכפיא ואתהפכא

דא קל-וחומר ובלבנים דא ליבון הלכתא כו", עבודה ויגיעה בלימוד התורה, כפי שמבאר אדמו"ר הזקן בתורה אור (ר"פ שמות) – שידיעה זו פועלת שהעבודה דומן הגלות תהיה בנקל יותר, ועד לאופן ד"קרוב אליך הרבר

**על-ידי תשובה פועלים את ביאת משיח צדקנו,
כמאמר, "משיח אתא לאתבא צדיקיא בתובתא",
שההידוש של משיח הוא עבודת התשובה**

מחשוכא לנהורא כו".

מאור גו".

ועל-ידי העבודה בכל העניינים האמורים לעיל – זוכים בקרוב ממש לקיום הייעוד "דבר הוי' זה הקץ" [כמובא בגמרא (שבת קלח,ב) – באותה סוגייה שבה מבואר ש"דבר הוי' זו הלכה"], בגאולה האמיתית והשלמה על-ידי משיח צדקנו.

והקיצו ורננו שוכני עפר, והם בתוכם – אדמו"ר הזקן, ורבותינו נשיאינו ממלאי מקומו, עד לבעל ההילולא כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, וכל זה – במהרה בימינו ממש, ומתוך שמחה וטוב לבב.

(קטעים מהתוועדות שבת-קודש פרשת בשלח, י' בשבט ה'תשד"מ. 'תורת-מנחם – התוועדות' ה'תשד"מ, כרך ב, עמ' 863-853 – בלתי מוגה)

ד. ויהי-רצון שכל אחד ואחד יעסוק ביתר שאת וביתר עוז באופן עבודתו של בעל ההילולא – "יוסף ה' לי בן אחר", לעשות מ"אחר" "בן", שזהו כללות העניין דהפצת התורה והיהדות והמעיינות בכל מקום ומקום שידו מגעת, בדרכי נועם ודרכי שלום, מתוך אהבת-ישראל ואחדות-ישראל.

ובוודאי אין להתפעל מקשיי הגלות, כולל – העניין ד"עמלק", אשר קרך בדרך, מכיוון שיודעים שהכוונה בזה היא – לבוא לעילוי גדול יותר, באופן ד"כפליים לתושייה".

ובפרט כאשר יודעים שהגלות האחרון אינו "בחומר ובלבנים" כפשוטו, בדוגמת ה"עבודת פרך" שהיתה בשעבוד מצרים, אלא – "בחומר

הירידה עצמה היא חלק מהעלייה

נתינת כוח מיוחדת בדורנו זה

ג' תמוז – שבו מודגש שירידת הגלות היא התחלת העלייה – פועל גם בנוגע לכללות עניין הגלות.

נתבאר במקום אחר שיש לומר הטעם הפנימי דקביעת חג הגאולה בחודש הרביעי, ולפני "צום הרביעי" – כיוון שבדורנו זה, דור אחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה, מתחילה כבר ה"טעימה" וה"התנוצצות" מעין הגאולה העתידה, כולל גם שיוכלו להרגיש ולטעום הפנימיות ד"צום הרביעי" (התחלת "בין המצרים" כללות עניין החורבן והגלות) – "ששון ושמחה" (כפי שיהיו בגלוי לעתיד לבוא), היינו, לא זו בלבד שהצום (חורבן וגלות) הוא בשבי"ש ששון ושמחה (הגאולה), אלא יתירה מזה, שהצום גופא, בפנימיותו הוא עניין של ששון ושמחה (התגלות פנימיות האהבה, "כמשל מלך גדול ונורא הרוחץ בכבודו ובעצמו צואת בנו יחידו מרוב אהבתו"), ולכן, נתגלה בדורנו זה שבחודש הרביעי ישנו חג הגאולה, ועוד לפני "צום הרביעי" – נתינת כוח לגלות הפנימיות ד"צום הרביעי" ש"יהיה לששון ולשמחה ולמועדים טובים".

ועניין זה מודגש ביותר בג' תמוז – שבו רואים בגלוי שההליכה לגלות עצמה הרי היא (לא רק צורך עלייה, אלא) התחלה של גאולה, כנ"ל.

(מהתוועדות שבת קודש פרשת קורח, ג' בתמוז ה'תשמ"ח.
יתורת מנחם – התוועדות ה'תשמ"ח, כרך ג, עמ' 543)

"עמדו הכן כולכם!"

כל ענייני גאולה קשורים ושייכים לגאולה האמיתית והשלימה – "כיוון דשם גאולה עלה", ועל-אחת-כמה-וכמה בגאולה של נשיא הדור, "שנשיא הדור הוא ככל הדור כי הנשיא הוא הכול", ונשיא של דור זה, דור האחרון של הגלות, שהוא דור הראשון של הגאולה, ובפרט על-פי דברי נשיא הדור, בעל הגאולה, במכתבו הידוע לחגיגת י"ב תמוז הראשונה:

"לא אותי בלבד גאל הקב"ה בי"ב תמוז, כי אם גם את כל מחבבי תורתנו הקדושה, שומרי מצווה, וגם את אשר בשם ישראל יכונה", גאולה דכל ודכלל ישראל – הרי בוודאי שגאולה זו קשורה ושייכת ביותר לגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו.

ובפשטות – שמגאות כ"ק מו"ח אדמו"ר בי"ב-י"ג תמוז באים תכף ומיד לגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, ובפרט שלפני עשרות שנים הכריז כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו "לאלתר לגאולה" (כיוון שישנו כבר "לאלתר לתשובה"), והודיע שכבר סיימו כל ענייני העבודה, ולא נשאר אלא לצחצה הכפתורים, ולעמוד מוכנים – "עמדו הכן כולכם" – לקבל פני משיח צדקנו.

(משיחת שבת קודש פרשת חוקת, ז' בתמוז ה'תש"ן.
יתורת מנחם – התוועדות ה'תש"ן, כרך ג, עמ' 408-407)

"יֵאמֶר עֲנִיִן הַקְּשׁוֹר הֵן בִּנְגֻלָּה וְהֵן בַּחֲסִידוֹת"

על הרב מנטליק ז"ל, שנבחר לארגן את כינוס־התורה □ הרבי מעניק חלה ומים ואף את גביעו האישי, כחלק מהשתתפותו בכינוס־התורה □ החל משנת תשל"ב כינוס־תורה גם בסמיכות לחג הפסח □ הרבי מתייחס למודעה שהודבקה על כותל 770 □ רשימה שנייה מתוך שלוש

מאת הרב מרדכי־מנשה לאופר

כינוס־תורה לעילוי־נשמת

בשלהי שנת תשמ"ג (י"ב באלול) נערך בלונדון כינוס־תורה שבו נטלו חלק, בין השאר, גדולי הרבנים וראשי הישיבות. הכינוס אורגן על־ידי הישיבה הגדולה דליובאוויטש. אורח הכבוד בכינוס אמור היה להיות ראש ישיבת תומכי־תמימים המרכזית, הרה"ג הרב ישראל־יצחק פיקרסקי. שעות ספורות קודם לכן נסתלקה זוגתו, הרבנית מרת אסתר־מרים, והשתתפותו בכינוס בוטלה. הרבי הורה שהכינוס יתקיים לעילוי נשמת הנפטרת. הרב פיקרסקי עצמו מסר לאחר מכן לפול תורני אשר נכלל בקובץ שהופיע (בשנת תשד"מ) בעקבות כינוס־תורה זה.

מתשל"ב - כינוס גם בסמוך לפסח

"נהוג בכל איסרו־הג לערוך כאן כינוס תורה..." , התבטא הרבי ביום שמחת־תורה תשמ"ט ('תורת־מנחם - התוועדיות' תשמ"ט, כרך א, עמ' 250). תחילה (משנת תשח"י) היו כינוס־התורה מתקיימים פעמיים בלבד בשנה - באסרו־הג שבועות ובאסרו־הג סוכות. מתי החלו כינוס־

בעיצומה של מלחמת יום־הכיפורים - בחול המועד סוכות תשל"ד - נטלו עליהם שני אברכים צעירים יוזמה, וארגנו "כינוס תורה" לבני הישיבות ממדינות שונות, שבאו לשהות בחצר הרבי בחודש החגים. אחרי הכנס דיווחו על־כך לרבי המארגנים - הרה"ת ר' שלום־דובער שיחי' לויז והרה"ת ר' נחמן שיחי' שפירא (ספר 'עבודת הקודש' עמ' קסא):

"אנו מוסרים בזה דו"ח מהכינוס תורה שהתקיים ביום ב' א' דחול־המועד סוכות... השתתפו בהכינוס כב' או ג' מאות תלמידי ישיבותינו, כב' מניינים משיבות שונות, וכמה מניינים מאנ"ש.

בתגובה כתב הרבי:

ונכון וטוב במאוד מאוד ובוודאי יעוררו חבריהם שי' באה"ק, צרפת ואוסטרליא עד"ו [=על־דבר זה].

למחרת דיווחו שהודיעו על־כך במקומות המתאימים, והרבי כתב להם שוב:

ות"ח [=ותשואות־חן] ובטח יתעניינו הבפוי"מ [=הבפעל ממש].

ניצוצי רבי

ובפשטות – שימים האחרונים דפסח הם זמן מסוגל לקבלת ההחלטות טובות בכל הקשור ללימוד התורה, להוסיף בקביעות עתים לתורה הן בכמות והן באיכות, וכל המוסיף מוסיפין לו.

ובהמשך לזה – יש להזכיר ולעורר גם אודות המנהג בשנים האחרונות לערוך "כינוס תורה" למחרת הפסח (נוסף על ה"כינוס תורה" שנערך בחג הפסח עצמו, לאחר ימים הראשונים) כנהוג כאן ונתפשט גם בעוד כמה וכמה מקומות, ויהירצון שיתוּסַף ויתפשט ויתקבל בכל שאר המקומות.

הרבי פורע 'חוב' מי"א ניסן

באחרון-של-פסח תשמ"ב ('התוועדיות' תשמ"ב, כרך ג, עמ' 1312) אמר הרבי שהואיל ונותר עדיין "חוב" מהתוועדות י"א ניסן, שבה היה צריך להעריך "סיום" על מסכת בש"ס, לכן יערוך עתה "סיום" על מסכת פסחים, בתור השתתפות ב"כינוס תורה". והפעם בתלמוד ירושלמי תוך כדי עריכת השוואות עם הבבלי.

נתינת-כוח לכל השנה

הדגשת חשיבות ה"כנס" דחג-השבועות חוזרת ונשנית במשך השנים, תוך כדי הבלטת נקודות שונות:

נהוג לערוך "כינוס-תורה" שבו נאספים כדי לשמוע ולומר חידושי-תורה בסמיכות לכל יום טוב, ב"אסרו-חג" דחג-השבועות, אשר נוסף לכך שהגה-השבועות הוא "זמן מתן תורתנו", הרי גם בנוגע ל"אסרו חג" עיקר ההדגשה הוא בחג-השבועות כמבואר בשולחן-ערוך אדמו"ר הזקן (סימן תצ"ד סעיף יט)... מכנס-תורה זה שצריך להיות ביתר שאת וביתר עוז – לוקחים נתינת-כוח לשאר "כינוסי תורה" במשך כל השנה כולה! (שיחות-קודש תשכ"ד, עמ' 394; 'התוועדיות' תשמ"ו, כרך ג, עמ' 526; 'התוועדיות' תשמ"ב, כרך ג, עמ' 1582; 'התוועדיות' תשד"מ, כרך ג, עמ' 1949).

מבחינה רעיונית, הסביר הרבי בחג השבועות תשל"ה: עניין זה – של פלפול ושקלא-וטריא ופלפול כו' בענייני תורה, שכל אחד משמיע

התורה גם בסמיכות לחג-הפסח?

זה היה כנראה בין ה'מתנות' שהוגשו לרבי בחודש ניסן תשל"ב, שנת השבעים. בהתוועדות אחרון-של-פסח (שיחות-קודש תשל"ב, כרך ב, עמ' 173) אומר הרבי:

כאן המקום לסיים את ביאור ההדרן על מסכת פסחים שהוחל בביאורו בי"א ניסן, בפרט שנתקבלה הידיעה על דבר המשמח שעורכים 'כינוס-תורה' – תהיה, אפוא, השתתפותי הסיום על מסכת פסחים.

ושבו אנו קוראים בתיאור ה'ועד להפצת שיחות' מהתוועדות שבת-קודש פרשת שמיני ('מקדש מלך', כרך ד, עמ' תסז): "בשיחה האחרונה, אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: ה'הדרן' הוא בתור השתתפות בה'כינוס תורה' (ססודר לכבוד שנת השבעים לכ"ק אדמו"ר שליט"א) שיתקיים אי"ה מחר. ובהמשך לזה דיבר על-דבר ההתחזקות בהוספה ללימוד התורה בכמות ובאיכות... בסיום ההתוועדות, נתן מה'מזונות' דההתוועדות ומיינו להרב ר' מרדכי מנטליק שי' – מארגן ה'כינוס-תורה', שיחלק בין המשתתפים בהכינוס. גם נתן לו את הכוס שלו (שמקדש עליו וכו') שממנו ימזוג את היין למשתתפי הכינוס..."

כנהוג כאן ונתפשט בעוד מקומות

על הקשר בין לימוד התורה וחג-הפסח דיבר הרבי בכמה הזדמנויות (למשל באחרון-של-פסח תשמ"ט 'התוועדיות' תשמ"ט, כרך ג, עמ' 61):

ישנו עניין נוסף בימים האחרונים דחג הפסח – הקשר והשייכות למתן-תורה.

כללות העניין דיציאת מצרים קשור עם מתן תורה כמו שכתוב ב'הוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה', הר סיני, שבו ניתנה התורה, היינו, שהציאה ממצרים היא שבביל קבלת התורה.

ומזה מובן שבסיומו של חג הפסח, בימים האחרונים מודגשת יותר התכלית והמטרה דיציאת מצרים – מתן-תורה.

ניצוצי רבי

הנגלה שדובר בהם בהתוועדות [הקריאה דפי בראשית; הקהל; וקטורת] ומכיוון שכל דבר צריך שתהיה לו אחיזה (גם) בגשמיות יקחו נא הלחם מהתוועדות זו (של שבת, שמחת-תורה) ולהעיר שלחם מוסב על התורה כמו שכתוב לנו לחמו בלחמי, ולא רק פירורין כפי שאסף ר' יוחנן אלא גם לחם – וישתמשו בו להצלחת הכינוס, שיפעול ויביא גם לקיום המצוות בהידור...

"עניינים גשמיים משמחת-תורה"

"וגדולה לגימה שמקרבת, ייטלו אפוא מהחלה והמשקה כדי להמשיך את העניינים גם באכילה ושתייה במשך הכינוס" – משיחת יום שמחת-תורה תשכ"ט (שיחות-קודש תשכ"ט, כרך א, עמ' 91).

"נהוג לערוך בסמיכות לשמחת-תורה "כנס-תורה" ומקשרים אותו בשמחת-תורה שלוקחים עניינים גשמיים משמחת-תורה ונותנים אותם לכהן עליון, אלו העוסקים בתורתו של הקב"ה כדברי הרמב"ם לגבי שבט לוי" – אמר הרבי בהתוועדות יום שמחת-תורה תשל"ה (שיחות-קודש תשל"ה, כרך א, עמ' 109).

ובהתוועדות אחרון-של-פסח תשמ"ג ('התוועדויות' תשמ"ג, כרך ג, עמ' 1346):

והנהוג גם לקשר השתתפות זו (על-ידי אמירת דבר תורה) עם דבר גשמי שעל-ידי זה שלוקחים מה"מצה שמורה" והיין דהתוועדות זו עבור ההתוועדות ד"אסר-חג" (בהמשך ל"כנס תורה").

ומובן שהגשמיות שבדבר זה (מצה שמורה ויין) היא רק לפי ערך וביחס לרוחניות, מכיוון שמדובר אודות מצה ויין מ"סעודתו של משיח" ביחד עם שתיית ד' כוסות... שביעי-של-פסח... כללות ימי הפסח.

וראה מעין זה ב'התוועדויות' תשמ"ג, כרך א, עמ' 311.

"כ"ק אדמור" שליט"א נתן (באחרון-של-פסח תשד"מ) להרב מרדכי שי' מענטליק המצות וכו' עבור הכינוס תורה" – 'התוועדויות' תשד"מ, כרך ג' עמ' 1552.

באחרון-של-פסח תשמ"ה ('התוועדויות'

את חידושי בתורה – שייך רק באיסרו-חג (של שבועות) שכן, בשבועות עצמו, היהודי עדיין אינו שייך לזה שהרי אז ניתנה תורה מהקב"ה ובני-ישראל עמדו בתנועה של תכלית הביטול!...

המנהג ד"כינוס-תורה" ביאר הרבי ביום ב' דחג השבועות תשל"ב קשור לו' בסיוון, מתן-תורה, ושייך גם למנהג רבותינו נשיאינו שביום-טוב של שבועות היו עורכים שולחן-תורני בו היו דנים בענייני תורה בנגלה!...

הכול הולך אחר החיתום

לגבי הזמן שבו נאמרת השיחה כהשתתפותו של הרבי – מציין הרבי בהתוועדות יום ב' דחג השבועות תשמ"ב ('התוועדויות' תשמ"ב, כרך ג, עמ' 1582) – כי "נהוג בשנים האחרונות לומר דבר תורה בתור השתתפות והתחלת ה"כנס תורה" בסיום והותם "זמן מתן תורתנו" ש"הכל הולך אחר החיתום". ולאחרי התוועדות זו מוסיפים וממשיכים ב"כנס תורה" – באופן ד"כרוב עם הדרת מלך" באסרו-חג דחג השבועות (שם).

השתתפות גשמית - ב"לחם ומים"

הנה ציטוט מה'פתח דבר' לקובץ 'כינוס תורה ליובאוויטש' הראשון שנדפס בר"ח סיוון תשכ"ז ובה השיעורים שנאמרו בעת הכינוס באיסרו-חג הסוכות ה'תשכ"ו:

"במשך זמן השמעת הפלפולים ניתנה הפסקה קצרה, ובשעה זו נשאו ונתנו המשתתפים בהעניינים שדוברו. בעת הפסקה הלכו וחילקו בין המסובים את החלה והמשקה – מתת-ידו של כ"ק אדמור" שליט"א בהתוועדות דשמחת-תורה, עבור משתתפי ה'כינוס'."

בהתוועדות שבת-קודש פרשת בראשית תשכ"ז התבטא הרבי (שיחות-קודש תשכ"ז, כרך א, עמ' 113):

השתתפותי בכינוס הוא בעניינים שבחלק

ניצוצי רבי

עמ' 102) אומר הרבי במפורש: "יאימר עניין הקשור הן בנגלה והן בחסידות...". והשמיע חקירה באיסורים התלויים בזמן אם נחשבים כאיסורי גברא או איסורי חפצא וביאר את שיטת האדמו"ר הזקן בזה.

וכך אמר בהתוועדות יום שמחת-תורה תשמ"ז ('התוועדות' תשמ"ז, כרך א, עמ' 396-385):

וכרגיל וכריזו עתה אודות הזמן והמקום שבו יתקיים ה"כינוס-תורה", הן הכנס הראשון והן ההמשך למחרתו, ובתור השתתפות והתחלה – נתעכב עתה (בקיצור על-כ"פנינים) על עניין הקשור עם חודש תשרי, כדלקמן, וכמו כן תהיה השתתפות על-ידי דבר גשמי – מהלחם דסעודה והתוועדות ז.

ויהי-רצון שיהיה העניין ד"לכו לחמו בלחמי" כדרשת חז"ל דקאי על לימוד התורה, ובפרטיות יותר "לחמו" קאי על נגלה דתורה, ו"לחמו" (שלי, של הקב"ה) – קאי על פנימיות התורה... ובהתאם לכך גם השתתפות ב"כינוס-תורה" תהיה לכל לראש ובעיקר בנגלה דתורה, ובסיום העניין גם בפנימיות התורה, כדלקמן.

היושב-ראש והמארגן

"מארגן כינוסי התורה בחצרות קודשנו ועורך קובצי 'כינוסי תורה'" – כך, בין השאר, נכתב על מצבתו של הגה"ח הרב מרדכי מנטליק ז"ל, ראש ישיבת תומכי-תמימים ב"ת"ת 770'.

בחג הפסח תשמ"ח נערך 'כינוס תורה', וכשרוח על-כך לרבי, הואיל לכתוב (פורסם ב'כפר חב"ד' גיליון 331, י' באייר ה'תשמ"ח, עמ' 20):

נחת רוח עבור הודיעו כל זה תיכף ומיד, נחת רוח יהיה בשלימות עוד יותר באם יוציאו לאור קובץ דהנ"ל (ואפשר לצרף גם מכינוסים שלפניו).

למה דווקא הרב מנטליק?

ובכן, בנוסף לסיבה הפשוטה שהוא היה ראש הישיבה, ניתן לשער שפעולה זו הייתה המשך לפעילותו בחיי "ק"א אדמו"ר מוהרי"צ

תשמ"ה, כרך ד' עמ' 1851): לאחרי ברכת המזון – נתן כ"ק אדמו"ר שליט"א את המצות והמים להרב מרדכי שי' מענטליק עבור ה"כינוס-תורה" וציווה להכריז ע"ד ה"כינוס תורה".

"וננסף על ה"דבר תורה" שלוקחים מהתוועדות זו – לוקחים גם חלה ומים... הקשורה עם סעודת ועונג שבת ויום-טוב (כדוגמת העניין ד"חלב חיטה ומצור דבש") כדי לקשר את ה"כנס-תורה" עם ההתוועדות ד"זמן מתן תורתנו" גם על-ידי דברים גשמיים – משיחת יום ב' דחג השבועות תשמ"ב.

"בעיני נמי לכם"

ביום ב' דחג השבועות תשר"מ ('התוועדות' תשר"מ, כרך ג, עמ' 1947) הזכיר הרבי "השתתפות ב"כנס תורה" על-ידי דבר גשמי, שהרי "הכל מודים בעצרת דבעיני נמי לכם" – לחם (כדוגמת "שתי הלחם" דחג השבועות) ומים מהתוועדות זו" (וראה שם עמ' 1958 שציווה להכריז ומסר השתתפותם להר"מ מענטליק).

ביום שמחת-תורה תשמ"ב ('התוועדות' תשמ"ב, כרך א, עמ' 268) מזכיר הרבי "השתתפות בדבר גשמי, על-ידי נתינת לחם ויין ומים מההתוועדות דשמחת-תורה".

שילוב נגלה ופנימיות

ברשימה הקודמת הוזכר כי הרבי הדגיש את השתתפותו בחלק הנגלה. אמנם ראוי לציין כי ב"פתח דבר" לכינוס תורה, חוברת א, נאמר: "זיכה כ"ק אדמו"ר שליט"א כמה-וכמה פעמים את משתתפי הכינוס באמירת שיחה מיוחדת (וכמנהגו בקודש משולבת השיחה מגליא דתורה ופנימיות התורה)".

ואכן, כמה וכמה פעמים הדגיש הרבי בעצמו עובדה זו. כך, למשל, באחרון-של-פסח תשל"ו סעיף ט' (שיחות-קודש תשל"ו, כרך ב,

ניצוצי רבי

באופן שאי-אפשר להסיר בשבת ויום-טוב היינו שנעשה חלק מהכותל ועלידי זה חלק מהבנין כולו, בית שמגדלין בו תורה תפילה כו' (כבפנים).

"כה תאמר לבית יעקב"

בהתוועדות חג השבועות תשל"ט אמר הרבי (בשיחה השמינית) שמהראוי לקיים 'כינוס תורה' גם לנשים, אך לא באותו יום שבו נערך 'כינוס תורה', לנשים, כדי שיהיה מי שישמור על הילדים...

יום לאחר מכן סיפר הרב מרדכי מנטליק שכרגיל היה מקבל מהרבי את החלות ושיירי המים מההתוועדות – שכשהרבי נתן לו את החלות לכינוס תורה אמר לו: אחד יהיה ל'כינוס תורה' של הנשים.

הכנות לכינוס

בהתוועדות יום שני של חג השבועות תשמ"ה (כרך ד, עמ' 2225) אמר הרבי:

כאמור, עניינים הנ"ל הם בתור השתתפות ב"כנס-תורה"... אשר כדברי חז"ל, "כינוסן של צדיקים הנאה להם והנאה לעולם", עניין של הנאה וטובה, "אין טוב אלא תורה".

ויה"ר שההכנות ל"כנס" וה"כנס" עצמו יהיו בהצלחה רבה, והעיקר להוסיף בלימוד התורה ביתר שאת וביתר עוז מתוך שמחה וטוב לבב...

עוד לפני הכינוס

"ועוד וגם-זה-עיקר – שכל אחד ואחד יקבל החלטות טובות בנוגע ללימוד התורה: לכל לראש – להשלים ולסיים (עוד לפני הכינוס-תורה) העניינים שקיבל על עצמו עד עתה, ויתירה מזה – להוסיף מזמן לזמן ביתר שאת ויתר עוז..." – אמר הרבי בהתוועדות אחרון-של-פסח תש"נ (תורת-מנחם – התוועדויות' תש"ג, כרך ג, עמ' 78).

במסגרת ארגון "עדינו" – "במטרה מיוחדת בשביל אברכים ותלמידי הישיבות העוסקים בתורה, להזדמן ולהיפגש מזמן לזמן, בכינוס של תלמידי חכמים לשוחח בחידושי-תורה ולהתוועד בסעודת מצווה ויומא טבא לרבנן, את חידושי-התורה... ויודפסו בחוברות מיוחדות" (מאיגרת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ, ט"ו בטבת תש"ה). במקביל כתב הרבי הקודם להר"מ מענטליק – "בו בחרתי להיות יושב-ראש ועד הנהלת חברת "עדינו" אשר יסדתי...".

לפועל התקיימו שני כינוסי-תורה ב' בסיוון ובי"ד בתמוז תש"ה (באחרון נטל חלק הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל) כמתואר במבוא לאיגרות-קודש של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ, כרך ח, עמ' 20-16, וכל זה בראשות הר"מ מענטליק.

בר"ח סיוון תשמ"ח הופיע קובץ 'כינוס-תורה ליובאוויטש', חוברת י"ז ו'פתח דבר' צויין כי החוברת מוקדשת לזכרון הרבנית חיה מושקא ע"ה שנפטרה בכ"ב בשבט של אותה שנה:

"כן מוקדשת חוברת זו לעילוי-נשמת הרה"ג הרה"ח ר' מרדכי ע"ה מנטליק, ר"מ בשיבת תות"ל המרכזית, ומארגן כינוסי-התורה ועורך קובצי 'כינוס תורה', נפטר ביום א', כ"ה תשרי, ה'תשמ"ח".

המודעה נעשתה ל"חלק מהכותל"...

כשהרבי מדבר על כך שהכריזו אודות ה"כינוס תורה" כאן ביום ב' דחג השבועות תשמ"ט (התוועדויות' תשמ"ט, כרך ג, עמ' 294, צוטטו בהערה 47) הוא מתייחס לאופן ההכרזה:

ולא רק הכרזה בדיבור, אלא גם במעשה בפועל שבערב יום-טוב הדיפסו מודעה באותיות מרובעות והדביקו עליה הכותל דבית-הכנסת ובית-המדרש

"אין בידינו"

רבי ינאי אומר אין בידינו לא משלוות הרשעים ואף לא מייסורי הצדיקים. רבי מתאי בן-חדש אומר הווי מקדים בשלום כל אחד, והווי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים (פרק ד, משנה טו)

פירוש רבינו עובדיה מברטנורא:

אין בידינו – כמו, לא הווי בידיה [יבמות ק"ה ע"א]. כלומר, אין הדבר הזה ידוע לנו מדוע דרך רשעים צלחה ומפני מה הצדיקים מדוכאים ביסורים. פירוש אחר: אין לנו בזמן הגלות לא משלוה והשקט שרגיל הקב"ה לתת לרשעים כדי לטורדן מן העולם-הבא, ואף לא מן יסורים של אהבה שאין בהן ביטול-תורה. כלומר, יצאנו מכלל רשעים – שאין לנו השלוה שיש לרשעים. ולכלל צדיקים לא הגענו – שהיסורים שלנו אינן של אהבה כיסורי הצדיקים. הווי מקדים שלום לכל אדם – ואפילו לעכו"ם בשוק. והווי זנב לאריות – לגדולים ממך. ולא ראש לשועלים – לקטנים ממך.

פירוש כ"ק אדמו"ר:

אין בידינו לא משלוות הרשעים – כתב הרע"ב, "אין לנו בזמן הגלות... משלוה והשקט שרגיל הקב"ה לתת לרשעים כדי לטורדן מן העולם הבא". בטעם הדבר יש לומר, כי עכשיו אין רשעים גדולים כל-כך, שירצה ה' לטורדן מן העולם-הבא. ודווקא בזמן הבית, שאז האיר גילוי אלוקות, היה שייך לומר "ומשלם לשונאיו אל פניו להאבירו", מה-שאין-כן בזמן הגלות, הרשעות באה מסיבת ההעלם והסתר, ואינם נקראים "שונאיו". ובדוגמת מאמר רז"ל על עמי-הארץ, שזדונות נעשו להם כשגגות.

* * *

כתב הרע"ב, "אין לנו בזמן הגלות... משלוה והשקט שרגיל הקב"ה לתת לרשעים כדי לטורדן מן העולם-הבא". ויש לשאול, הרי מבואר בחסידות שבזמן הגלות, לאחר שנגרמה גלות השכינה, אדם החוטא מוריד השפעה אלוקית להיכלות הקליפות, ומפני שהוא הוא הממשיך להם ההשפעה, לכן הוא נוטל חלק בראש. והדבר עומד בסתירה למבואר במשנתנו – ולמה שאנו רואים במוחש – שעכשיו אין שלווה הרשעים.

ואולי יש לומר, שעתה אין רשע כל-כך והאדם הוא בעל בחירה, ולכן על-ידי מעשים טובים שיש גם לרשע מקבל גם מהיכלות הקדושה, ולכן אין בידינו משלוות הרשעים.

ויש לומר שזהו הדיוק "שלוות" (רק טוב, על-דרך "ביקש יעקב לישב בשלוה"), אבל טוב ישנו. לפי זה יש לתרץ גם מה שהקשו המפרשים, הרי זה "מילתא דפשיטא שאין בידינו השלוה, אנחנו יגעי הגלות, ואם-כן מאי קא-משמע-לן רבי ינאי ולמאי קאמר לה?". ועל-פי הנ"ל יש לומר, שהתנא מלמדנו דבר זה כדי שלא יתעוררו אצל האדם ספיקות באמונה ח"ו:

מכיוון שבזמן הגלות אפשר לקבל חיות מהיכלות הקליפות, ומצד זה ראוי שחוטא יקבל השפעה ביתר שאת ויתר עז, ויקשה לו: אנו רואים שבפועל אינו כן? ועל זה אומר התנא, ש"אין בידינו... משלוות הרשעים", והיינו, שטעם הדבר אמנם אין ידוע לנו.

(מהתוועדות שבת-קודש פרכת חיי-שרה תש"ל)

– לקו"ב לתניא (להר"י קארף) ח"ב עמי קפה)

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

יום שישי

א' בתמוז – ב' דראש-חודש

תקופת תמוז: יום המישי בלילה, אור ליום שישי בשעה 2:10 (שעון קיץ). אין שותים מים בשעה זו (פרטים נוספים ומקורות הובאו בגיליון תקנ"ח).

יום ראשון

ג' בתמוז

ביום זה, בשנת תרפ"ז, נשתחרר כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע מהמאסר בבית-האסורים ('שפלרניה', בעיר פטרבורג, שנקראה אז 'לנינגרד'), בתנאי שייסע מיד לגלות, בעיר מקלטו 'קסטרומה' למשך שלוש שנים.¹

יום ההילולא האחד-עשר של הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא מנחם-מענדל זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע (תשנ"ד), דור שביעי לנשיאי חב"ד, ומנוחתו כבוד בניו-יורק, ארצות-הברית, על-יד ציון כ"ק חמיו אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע.

פדר יום ההילולא:

במוצאי שבת-קודש, מדליקים (בכל בית) נר שיידלק כל המעת-לעת. אם אפשר בקל – נר של שעווה.²

יבחרו וירימו מי שיתפלל לפני התיבה ביום

שבת-קודש פרשת חוקת

ב' בתמוז

* בשבת-קודש זו, שקודם יום ההילולא ג' תמוז, ישתדלו לעלות לתורה. אם אין מספר העליות מספיק – יקראו בתורה בחדרים שונים,² אבל לא להוסיף על מספר הקרואים.

* ישתדלו שמפטיר³ יהיה הגדול שבחבורה – בריצוי רוב המניין – או על-פי הגורל.

מנחה: פרקי-אבות – פרק ד.

1 כפר-חב"ד תשל"ב, ח"ג פרק כא. ספר-השיחות תרפ"ז, מבוא עמ' י. עמ' 168. ספר-השיחות תשי"א ח"ב עמ' 649. מענה כ"ק אדמו"ר בעניין אמירת תחנון ביום זה (נדפס בקובץ 'היכל מנחם' ח"ג עמ' מז, עיי"ש בהערות): "בעניינים התלויים ברגש אין לשאול, כיוון שזו הוכחה שאין רגש". במניין של הרבי אמרו תחנון ביום זה (אבל אולי היה זה משום שהרבי לא רצה להורות בזה, אלא שהדברים יבואו באתעללית), אך המשפיע הרה"ח ר' מענדל פוטערפאס ע"ה, שחי והרגיש את הגאולה דשנת תרפ"ז, לא הניח לומר תחנון ביום זה.

2 "ראשית-תיבות: יחיצו ורגנו שוכני עפר" (מהמכתב שצויין בהערה 7). למעשה, נר של שעוות-דבורים טהורה אינו דולק יפה (מוציא הרבה גזים וככה מהרה, מלבד

1) מנהגי יום ההילולא – הוראת בי"ד רבני חב"ד בארה"ק, ע"פ מכתב כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו משנת תשי"א (אג"ק ח"ד עמ' קמב, ספר-המנהגים עמ' 95, ובכ"מ).

2) כאשר לפחות שישה מהמשתתפים לא שמעו את קריאת התורה (קצות-השולחן סי' כה ס"ד). ואפשר לעשות זאת אף לפני תפילת שחרית, כנפוץ בין אנ"ש ובבית-חינו (עיין אג"ק ח"ג עמ' ד, שלא חייב להיות קשר בין התפילה לקריאת התורה. ועי' בספר 'התפילה כהלכתה' פט"ז סי' ה ובהערות שם).

3) ברכי-יוסף או"ח סי' רפד ס"ק א. שערי-אפרים שער ט סמ"ב. דרכי חיים ושלוש אות רי.

4) ראה בפירוט ביספר התולדות – אדמו"ר מהוריי"צ,

(*) "בכל ענין וענין, הן בענינים הפרטיים והן בענינים הכלליים, יש להתנהג ע"פ הוראת הבדי"ץ של רבני ליובאוויטש (בכל מקום ומקום)..." (משיחת 'חשבוננו של עולם', מוצש"ק פי' תרומה, בי' אדר ה'תשמ"ח, 'התועודות' תשמ"ח ח"ד עמ' 403).

לוח השבוע

לכל אחד ואחד מהנאספים⁸). אם אין מי שיחזור בעל-פה – ילמדוהו בפנים. וכן אחר תפילת שחרית. ולסיימו אחר תפילת מנחה.

בבוקר קודם התפילה – פרק תניא⁹. וכן לאחר תפילת מנחה¹⁰.

בבוקר קודם התפילה – ירים כל אחד¹¹ תרומה להעניינים השייכים לנשיאנו, בעד עצמו ובעד כל אחד מבני ביתו שיחיו, וכן קודם תפילת מנחה.

לאחר תפילת שחרית – [יכתוב ו]יקרא כל אחד פ"נ¹² (הנשואים – כמובן בחגירת אבנט). אלו שזכו להיכנס ליחידות, או על-כל-פנים לראות את פני כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו –

ההילולא, ונכון לחלק שיתפלל אחד ערבית, שני – שחרית, שלישי – מנחה, כדי לזכות בזה מספר יותר גדול של אנ"ש.

בשעת התפילות ידלקו חמישה נרות.

אחר התפילה (ובבוקר – אחר אמירת התילים) ילמוד (יסיים) המתפלל לפני התיבה פרק כ"ד דכלים ופרק ז' דמקוואות. אחר-כך יאמר המשנה ר"ר חנניא בן עקשיא... ויאדיר¹³. בלחש – איזה שורות בתניא¹⁴, קדיש דרבנן.

אחר תפילת ערבית – יחזור בעל-פה חלק מהמאמר האחרון המוגה שזכינו לו, ד"ה "ואתה תצווה" תשמ"א (קונטרס פורים-קטן תשנ"ב, שחילקו כ"ק אדמו"ר בו ביום בידו הקדושה

"כ"ק מוי"ח אדמו"ר [וכן הרבי עצמו – ראה יאוצר מנהגי חב"די אלול-תשרי עמי תג"ת] ובכ"מ] היה אמנם כותב נוסח זה, אבל זוהי הנהגה שלו, ואין זה ראייה שגם אנו... צריכים לכתוב כן... (משפחת ליל ב' אייר תשי"ט ס"ד, 'תורת-מנחם – התועדות' תשי"ט עמ' 39. וראה ביי"מ גיליון 22 עמ' 23).

ראה באג"ק אדמו"ר מהורשי"ב ח"א עמ' קנד: "לדעתי א חשוב אשר פ"נ על קברי הצדיקים בעניינים רוחניים בעבודה, אינו צריכים לכתוב החסרונות שמוצא בנפש, כי אם לבקש שיתתקן... הפרט הוא באופן כך וכך, ולא לכתוב כמו שהוא עתה בחסרוננו..." עיי"ש. כ"ק אדמו"ר מהר"ש, בשו"ב מהאהל, ביאר זאת פעם לבני-ביתו (מבוא לקונטרס ומעין עמ' 55), בכך שברוחניות נראה כל דבר, גם החסרון, כאילו הוא חי ממש.

כשאי-אפשר ללל לכתוב פ"נ, ידוע המעשה מהמשפיע הרה"ח ר' מ"מ פוטערפאס ע"ה שנוצר בחודש טבת תשי"ז, והיה נתון בחקירות קשות וכי עד ערב ל"ג בעומר, ובאותו יום הגיע 'לשבת' בכלא. רק אז יכול היה לחשוב על מצבו, ורצה לשלוח פ"נ לכ"ק אדמו"ר מהורשי"ב, אך הדבר היה בלתי-אפשרי. ונוכר בדברי כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב לפני צאתו מרוסיה בשמחית תרפ"ח [לא מצאתי הלשון ברשימת השיחה הנדפסת. וראה לקוטי-דיבורים כרך א, דף ב ע"א ובהערה] "כשתחשבו עליי, א חשוב אני עליכם" ואו 'שלחי' אליו פ"נ **במחשבה**. לאחר חודש וחצי הגיע לוגנתו (שכבר היתה אז בצרפת) מכתב מכ"ק אדמו"ר מהורשי"ב מתאריך י"ז אייר, ובו אישור 'המברק נתקבל'. בני המשפחה תמהו איך ייתכן ששלח מברק מאסרו. לאחר שנים רבות, כשיצא והגיע לרבי לייט סלול תשכ"ד ביקש ממזכירו של הרבי הרי"ש [בשנת תשי"ז] לבדוק אם יש מברק ממנו בארכיון, ולא מצא, ונוכר שבאותו יום הכתיב לו אדמו"ר מהורשי"ב את המכתב – ונוכר במשלוחי הפ"י (מפי נכדו הרה"ח ר' יוסף-יצחק ש"י ליברוב).

באבות-הבדלה הפתוחה לאוויר), ונרות השעווה המצויים בשוק מעורבים בהרבה יסטיארין. ולכאורה די שיהיה הרוב שעווה לקיום המנהג כראוי.

7) י"א שהרבי אמר את התיבות "ונפש השנית בישראל היא חלק אלוהה ממעל ממש", מנהגי-מלך ס"ע 32.

8) ספר-המאמרים – מלוקט חלק ו עמ' קכט.

9) על-פי אג"ק כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב ח"א עמ' שצ – ללמוד אגרת-הקודש סימן ז"ד.

10) על-פי הנפוץ בין אנ"ש בוי"ד שבת – ללמוד את הביאור לאגה"ק האמורה.

11) 'נתינת הצדקה (בקשר עם יו"ד שבת וכיו"ב) – הוא שייך גם לנשים, ואדברה (מצד כמה טעמים) להן דבר הצדקה שייך יותר" (ספר-המנהגים עמ' 85). מובן שיש לשתף גם את הטף (ומכספם) בה, וכן בשאר ההנהגות, שגם נשים וטף שייכים בקיומן.

12) נוהגים לכתוב את הפ"נ על נייר חלק דווקא. מקפידים לכתוב דווקא באם טבלו באותו היום במקווה (באם לא טבל – יכתוב ע"י אחר). כותבים בחגירת אבנט (ונוטלים ידיים לפני-כן).

כשכותב אדם פ"נ על עצמו, כותבים "עליי", "עלינו", ואלו כשכותב עבור אחרים הלשון הוא "עבור..." (הרה"ח רי"ל ש"י גרונר).

"בנוגע לנוסח הפדיון... אילו יישר חילי, הייתי מבטל הנוסח שכותבים "ממקור הרחמים כי [והחסדים האמיתיים] ע"ד מכניסי רחמים כמבואר בתשובת מהר"י ז"ל" (כי: א) "ע"ד... ז"ל" הוא ביאור ההיתר על נתינת פדיון לרבי (שלא כדאורה הי"ז עניין של ממוצע) ובמילא אי"ז נוגע ושייך לנוסח הפדיון שעניינו בקשת רחמים... ולא ביאור ההיתר על זה. ב) ובנוגע להנוסח 'ממקור הרחמים' – אין צורך ליתן לרבי 'כתובתי' מהיכן לעורר רחמים... ואולי רצונו לעורר רחמים ממדרגה נעלית יותר..."

לוח השבוע

כולו, ואנ"ש בפרט, ומעורר רחמים רבים וכו', כמו שהיה עד עתה, ואדרבה, ביתר שאת וביתר עזו¹⁸. ולכן, גם השפעותיו לכל השייכים אליו מתעלות יותר ויותר. וכדי שיתקבלו בפנימיות, צריכים גם ה'כלים' של השייכים אליו להיות מזוככים יותר¹⁹.

במשך המעת-לעת – לבקר (אלו הראויים לזה) בבתי-הכנסת ובבתי-המדרש אשר בעיר, לחזור שם מימרא או פתגם מתורתו של כ"ק אדמו"ר, לבאר אודות אהבת כל ישראל שלו, להודיע ולהסביר תקנותיו²⁰ על-דבר לימוד הרמב"ם לכל אחד ואחת (שלושה פרקים ליום, פרק אחד ליום או ספר המצוות), ועל-דבר מבצעי המצוות הכלליים שלו: מבצע אהבת-ישראל, חינוך, תורה, תפילין, מזוזה, צדקה, בית מלא ספרים – יבנה וחכמיה, נרות שבת קודש ויום-טוב, כשרות האכילה ושתייה וטהרת-המשפחה, ואחדות כל בני-ישראל בכתיבת ספרי-התורה הכלליים²¹; לעורר את בני-גנה בדבר קיום שבע מצוות שלהם²²; ועד המבצע האחרון והעיקרי – 'עמדו הכן כולכם'²³, לפרסם בכל מקום את הנבואה

יצייר עצמו, בעת קריאת הפ"נ, כאילו עומד לפניו. להניח הפ"נ אחר-כך בין דפי מאמר, קונטרס וכו' של כ"ק אדמו"ר. ולשלחו (אם באפשרי – בו ביום) על מנת לקראתו על הציון שלו (מס' הפקס שלייד הציון: 1-718-723444).

במשך המעת-לעת – ללמוד פרקי המשניות של אותיות השם¹³.

במשך המעת-לעת – לעשות "התוועדויות פעילות ומתוך אהבת-ישראל"¹⁴, ולהתחזק בכל ענייני לימוד התורה נגלה וחסידות, חיוזק התורה והיהדות והפצת המעיינות, ובמיוחד באהבת-ישראל ואחדות-ישראל, כפי שהורנו, החל מההתוועדות הראשונה דקבלת הנשיאות¹⁵, ועד ההתוועדות האחרונה לעת-עתה בש"פ ויקהל תשנ"ב – "גילוי האחדות הכללית בהבריאה ובבני-ישראל"¹⁶.

לקבוע שעה במשך המעת-לעת – לבאר לבני ביתו שי' אודות כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ועבודתו אשר עבד בה כל ימי חייו, ואשר גם עתה, כיוון "שגם בזה העולם המעשה אשתכח יתיר"¹⁷ – בוודאי שהוא מנהיג את העולם

עצמו בסכנה, ואפילו אם לא חשב על עצמו, היה עליו לחשוב אודות החסידים וכלל ישראל, וענה (תוכן המענה, מתורגם): "כאשר חסידים יפעלו ביחד, הם יעברו זאת... כשחסידים מתאחדים, הם עוברים זאת, שוברים את החושך כפול ומכופל של הגלות... על-ידי האחדות של החסידים... שמבטלת את כל הגזירות וכל העניינים, ופורצת כל הגדרים, ומורידה עד כאן למטה את יואמת הוי' לעולם".

(17) תניא, איגרת-הקודש, ביאור לסי' ז"ך.
(18) 'תורת-מנחם – התוועדויות' תשי"ז עמ' 16, עיי"ש.
(19) לקוטי-שיחות כרך יב עמ' 146.
(20) לקוטי-שיחות כרך כו עמ' 229, 'התוועדויות' תשד"מ חייג עמ' 1622, ובכ"מ.
(21) לקוטי-שיחות כרך כ עמ' 428, 579 ובמקומות רבים.
(22) לקוטי-שיחות כרך כו עמ' 132, חידושים וביאורים בש"ס חלק ב סי' ח.
(23) ספר-השיחות תשנ"ב ח"א עמ' 122. וראה שם עמ' 257. וידועה הפנייה: "עשו כל אשר ביכולתכם – עניינים שהם באופן דאורות דתוהו, אבל, בכלים דתיקון" (ספר-השיחות תשנ"א ח"ב עמ' 474); "על-ידי שהוא מסביר את עניינו של

13) כגון הפרקים דלהלן: מ – ברכות פ"א; ג – שבת פכ"א; ח – חלה פ"א; ט – סוטה פ"ח; י – אבות פ"א; יא – ע – פסחים פ"י; יג – ידים פ"ב; יד – סנהדרין פ"ג; ל – סוכה פ"ד.

14) מברק לוי בשבט תשנ"ב – ספר-השיחות תשנ"ב ח"ב עמ' 535.

15) לקוטי-שיחות כרך ב עמ' 499. וראה גם מכתבו של הרבי נשיא דורנו מיום השלושים להסתלקות כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ – אג"ק חייג ס"ע רמז: "...כי המשכת כל רוחניות אינה אלא על-ידי אהבה רבה. נקווה אפוא כי על ידי זה שנעמוד כולנו בהתקרבות ואהבה רבה אמיתית נמשיך אליו כוח להוציא לפועל כל אותם העניינים אשר רצונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר שייצאו לפועל טוב על ידינו".

16) ספר-השיחות תשנ"ב ח"ב עמ' 440. וראה בשיחת ש"פ בהר' בחוקותי, מבה"ח סיון תנש"א, אודות חשיבות העניין בהבאת הגאולה. ובשיחת י"ג ניסן תשכ"ו (שיחות-קדש, ס"ע 331-יד) סיפר כ"ק הרבי נשיא דורנו בשם כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ על מענה כ"ק אדמו"ר הצמח-צדק, כשהכניס עצמו לסכנת-נפשות בעומדו בתוקף נגד הממשלה באסיפה הידועה, ושאל אותו אחד הגדולים הייתכן, איך מעמיד

לוח השבוע

ויהירצון, שתיכף ומיד²⁸ ממש, עוד לפני ג' בתמוז, יחיש הוי' ביאת גואלנו, מהרה יגלה²⁹, והקיצו ורננו שוכני עפר, ונשיאנו, הוא כ"ק אדמו"ר, בעל ההילולא, בתוכם ובראשם, ישמיענו נפלאות וינהלנו בדרך העולה בית א-ל³⁰.

וכפי שסיים כ"ק אדמו"ר את מאמר-החסידות הראשון שלו³¹: "ונזכה להתראות עם הרבי פה למטה, נשמה בגוף ולמטה מעשרה טפחים³², והוא יגאלנו".

ביקור ב'אוהל'

"שמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, שקודם ההליכה על ציון ואוהל – נוהגים שאין אוכלים, אבל שותים"³³.

מהנהגות הרבי ב'אוהל'³⁴:

נוסע לאוהל בנעלי בד (דתשה-באב ויום-הכיפורים).

לפני שנכנס לאוהל, מקיש (שתי דפיקות בכל דלת) על שתי הדלתות, הדלת השנייה מהכניסה, והדלת שבחדר האוהל [חדר הפ"נים, שאינו קיים כיום] – כנוטל רשות הכניסה³⁵.

ש"לאתר לגאולה" וש"תיכף ומיד ממש'הנה זה (משיח) בא²⁴, וההשתדלות האחרונה של כל אחד ואחת מישראל להביא את המשיח על-ידי לימוד התורה בענייני מלך המשיח ובענייני הגאולה²⁵, כדי להתחיל "לחיות" בענייני משיח וגאולה²⁶; ואף "שישו ושמחו בשמחת הגאולה"²⁷.

אם באפשרי, לעשות כל הנ"ל מתוך התועדות.

במשך המעט-לעת – לבקר (המוכשרים לזה) במקום כינוסי הנוער החרדי – ולהשתדל, ככל האפשרי בדרכי שלום, גם במקום כינוסי הנוער שלעת-עתה אינו חרדי – ולבאר להם איך שחיבה יתירה נודעת להם תמיד מאת כ"ק אדמו"ר, לבאר להם את אשר תבע מהם והתקווה והביטחון אשר בטח בהם, אשר סוף-סוף ימלאו את תפקידם בהחזקת היהדות והפצת התורה בכל המרץ החום והחיות שהם מסגולות הנוער.

מובן אשר, בהתאם לתנאי המקום, בכל אתר ואתר, ימשיכו בכל הנ"ל בימים אשר אחרי יום ההילולא, ובפרט ביום השבת-קודש שלאחריו.

להפרידן שלא תהיה בזה קדושת השם, ודלא כמי"ש בשו"ת אבני נזר חיו"ד ר"ס רסה.

31) ספר-המאמרים – מלוקט ח"א עמ' י. וראה 'תורת-מנחם – התוועדויות' תשי" עמ' 201.

32) ראה לקוטי-שיחות ח"ב עמ' 518.

33) ספר-המנהגים עמ' 96. אג"ק אדמו"ר מהור"צ ח"ו עמ' רפב. והכוונה שמקפידים לשתות (ולא רק שאין נמנעים מכך. וכבר העירו מלקוטי-דיבורים עמ' 1354).

34) נמסרו עיי' חברי המזכירות: הרה"ח ר' יהודה שיי קרינסקי (שהסיע את הרבי לאוהל ברוב הפעמים מאז תשח"ט), והרה"ח ר' בנימין שיי קליין (שהסיע את הרבי לפעמים) מתוך 'זכר חב"ד', גיליון 648 עמ' 16. הוספות ותיקונים מתוך 'מנהגי מלך' עמ' 35, בשילוב הערותיו של הרה"ח ר"ל שיי גורן (שלווה את הרבי לאוהל בתמידות משנת תשי" עד תשח"י, ומאז ואילך בכל ערב ר"ה, ובאקראי בפעמים מסוימות) מתוך 'התקשרות' גיליון שיג עמ' 18. בכמה מן הנהגות אולי יש גם משום הוראה לרביים.

35) הטעם, מפי זקני אנ"ש, כדי 'להמשיך את הרבי' אל הנכנס.

משיח, כמבואר בתורה שבכתב ובתורה שבעל-פה, באופן המתקבל אצל כל אחד ואחד לפי שכלו והבנתו, כולל במיוחד – על-ידי לימוד ענייני משיח וגאולה" (ספר-השיחות תשנ"ב ח"א עמ' 112).

24) ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 792, ספר-השיחות תשנ"ב ח"א עמ' 26.

25) 'התוועדויות' תנש"א ח"ג עמ' 164.

26) ספר-השיחות תנש"א ח"ב ס"ע 691 (היינו במוחין ומדות ועד למחשבה דיבור ומעשה המתאימים לזמן הגאולה, עיי"ש. וזה כולל, כלשון הרמב"ם בסוף סי' ה', העדר "קנאה ותחרות" ו"לא יהיה עסק... אלא לדעת את ה' בלבד").

27) לקוטי-שיחות כרך כ עמ' 384.

28) ראה ספר-השיחות תשנ"ב עמ' 376, 341.

29) רמב"ם ספ"ג מהל' פרה אדומה, לקוטי-שיחות כרך כח עמ' 131 ואילך. התגלות מציאותו, בתור מלך המשיח, וכתוצאה והסתעפות ממנה – גילוי פעולותיו (ספר-השיחות תשנ"ב ח"א עמ' 131).

30) אגב, מכתובת המלה "א"ל" (בסוף המכתב שבהערה 1) מוכח שדעת הרבי היא שהמקף שבין אותיותיה מועיל

לוח השבוע

לציון הרבנית שטערנא-שרה ע"ה. משנת תשכ"ה, כשיצא מן האוהל, הלך לפני-כן לציון אימו הרבנית חנה ע"ה. משנת תשל"א, הביט גם על ציון הרבנית נחמה-דינה ע"ה, ומאז תשמ"ח גם על ציון הרבנית חיה-מושקא ע"ה. כל זה – לדקות ספורות.

לפני הכניסה למכונית, תולש עשבים ג' פעמים, וזורקם לאחוריו⁴⁰.

מעולם לא ראינו את הרבי מניח אבן על הציון, או על קברים אחרים⁴¹.

בנסיעתו חזרה, ממשיך באמירת ה'מענה לשון', עד גמירא. אם היה פנאי, היה אומר את ה'קרבנות' שלפני תפילת מנחה. בשנת האבל תשמ"ח-ט אמר גם את פרקי המשניות של אבל (פכ"ד דכלים ופ"ז דמקוואות). אחרי כ"ב בשבט תשמ"ט, אם נותר פנאי, היה לומד גם את שיעור הרמב"ם היומי.

* במידת האפשר, יש להשתדל לקרוא את הפ"נ "בין שני הציוני קודש, אצל מקום רגליהם הקדושים"⁴².

הנחיות לכוהנים:

הרבי ציווה לבנות מחיצה בת עשרה טפחים סביב ציון כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע.

לא הרשה לבנות גג מעל הציון, וגם הורה לכהנים שלא ישלחו יד על הציון, וגם שלא יניחו בעצמם שם את הפ"נ.

בכל פעם שהולכים לאוהל, נהג הרבי לעורר, שעל הכוהנים להיזהר מאוד בכניסתם וביציאתם, שלא יעברו בתוך ארבע אמות של קבר. ולכן נהגו אנ"ש והתמימים להקיף את

מיד כשנכנס, מתחיל באמירת ה'מענה לשון'. כשמגיע ל"הריני מדליק הלאמפך"³⁶, מדליק נר.

אחרי הדלקת הנר, ממשיך ב'מענה לשון', עד לפני מזמור "לדוד אליך", ששם נכתב לקרוא את הפ"נ, ואחרי-כן מתחיל לקרוא את הפ"נים וכו'. פתקים בודדים (בעיקר מאלה שבהם היה כתוב על העדרו של מישוהו. רק אחדים מאלה החזיר להיכלו) קורע ומניח על הציון הק', והורה לשורפם על אתר, ורובם ככולם מכניס בחזרה לשקית. את הקרעים היו שומרים ושורפים בערב-פסח. לאחר תשל"ח חלו שינויים בעניין זה.

באם נשאר נייר חלק מסביב לכתב הפ"נ, קורעו ומפירדו מהפ"נ³⁷, ורק אחרי-כך מניח את הפ"נ באוהל.

לאחר סיום קריאת הפ"נים, המשיך באמירת 'מענה לשון' עד מזמור קיט, ודילג עד ה'יהי רצון' שמתחיל תיכף אחרי ה'זוהר' שם, וסיים עד אחרי 'אנא בכוח'.

לפני צאתו, מקיף (פעם אחת) את האוהל³⁸.

לפני צאתו נעצר, נכנס שוב לחדרו שבתוך האוהל (החדר הקטן שבו עומד וקורא את הפ"נים), והמשיך לומר 'מענה לשון' עד ה'יהי רצון' האחרון. ואחרי-כן יוצא – לא מאותו פתח שדרכו נכנס, אלא מהפתח הפנימי. כן היה נוהג תמיד שלא לצאת דרך פתח הכניסה³⁹.

לפני היציאה, נעמד בפתח היציאה החוצה, ואומר את ה'יהי רצון' שבסוף ה'מענה לשון'.

עד שנת תשכ"ה, לפני כניסתו לרכב, ניגש

ונו"כ. אולם שם איתא שעושים זאת אחר הקבורה. (41) ודלא כנהוג. מקור המנהג בדרשות מהרי"ש [רבנו שלום מנוישטט, רבו של מהרי"ל, אבי מנהגי אשכנז] הובא בא"י סי' רכז סי"ק ז, בשע"ת שם ועוד, וטעמו שם "משום כבוד המת, להראותו שהיה על קברו". בשנים האחרונות, עמד הרבי במרחק-מה מן הקברים של הרבניות. (42) כך סיפר כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע ברשימתו על מנהג אביו כ"ק אדמו"ר מהרש"ב נ"ע באוהל הצמח-צדק והמהרי"ש בליובאוויטש.

36 עמ' 4.
37 רבים חושבים שזהו כדי שלא לזרוק את שאריות הנייר באוהל, אך הרה"ח רי"ל שיי גרונר מסביר מפני שאין זה לכבוד למסור לרבי דף ריק.
38 ראה בעניין הקפת הקברים במגן-אברהם, באר-היטב וכף-החיים סו"ס תקפא.
39 ראה גשר-החיים ח"א עמ' קלא שיש נוהגין בהלוויה לחזור בדרך אחרת אם אפשר, עיי"ש.
40 ראה טושי"ע יו"ד סי' שעו ס"ד, ואו"ח סו"ס תקמ"ז,

לוח השבוע

הכוהנים, בתור מחיצה בין הכוהנים והקברים⁴³. בשנים האחרונות ניתן להשיג ע"י האוהל מיתקן מיוחד האמור להוות 'מחיצה', לכל כהן בנפרד⁴⁴.

למטה, אבל זה נתחדש לאחר פטירתו. הרה"ג ר' אברהם שיי אזדאבא אינו מסכים להשתמש במחיצה מיטלטלת (כתב תשובה ע"ז בס' תפארת יהודה קלמן, ברוקלין תשס"א, עמ' 203), ואומר "מוטב שיהיו שוגגין וכיו".

(ב) האם יש פסיקה ברורה אודות המצבה העומדת, האם גם היא נקראת מחיצה או שהכהנים צריכים להרחיק ממנה ד' טפחים: (ובזה תלוי כמובן אם יכולים להסתובב מסביב כנהוג, ביציאתם).

מענה: דעתו של הרב אזדאבא שהמצבות הן מחיצה [כנפסק בשו"ע יו"ד ס"י שעא ס"יה, עיי"ש בב"י ובביאור הגר"א. וע' בשו"ת שבט הלוי ח"ח ס"י רסב אותיות ד"ה], אלא ספק אצלו אם מותר לכהן לנגוע בהן [לכאורה ברור שם שאסור].

(ג) לכאורה, המקום בו נמצאים הגופים הק' מרוחק בכוונה מן המחיצה שמסביב – האם זה נכון וכמה, והאם יש לזה תוצאות הלכתיות לכהנים?

מענה: בשעתו (בשנת תשי"א) היה דיבור ע"ז, ולע"ע נעלם ממני הנדבר אז.

43) ימי בראשית עמ' 235. ושם מציינים למכתב, שנדפס באג"ק ח"ג עמ' שמב. "יהיה לי קורת רוח מזה שניהל כוהנים חסידים אל הציון [ובהערות המו"ל: בעשותם מחיצה בין הכהנים ובין הקברים], אשר על-ידי שזיכה את האחרים ודאי שגדול זכותו". מדובר במחיצה משרשרת של בני אדם הנותנים יד זל"ז סביב הכהנים, ובדעת תורה למהרש"ם דן להקל בזה ע"פ המבואר באו"ח ס"י שסב [בשו"ע אדמוה"ז ס"י], ובשו"ת שבט הלוי ח"יה ס"י קפא מפקפק בזה. אבל מחיצה ניידת מועילה גם לדעתו, וכ"כ בשו"ת מנחת יצחק ח"ט ס"י קלב, צ"ח אליעזר חט"ו ס"י מב, אז נדברו ח"י"א ס"י לח.

44) שאלתי את הרה"ח ר"ל ש"י גרונר ונעניתו כדלהלן [המופיע בסוגריים המרובעים – שלי]:

(א) האם היתה הסכמה של הרב, או של רבנים מאנ"ש, על המחיצה העגולה הניתנת לכהנים שם:

מענה: הרה"ג ר' קלמן מארלאו ע"ה פקפק בתועלת מחיצה זו – כי אז המחיצה היתה פתוחה מלמטה כמה טפחים. בהתאם לזה קנו מחיצות אחרות שהדפנות יורדות עד

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית

דייטש

הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה

וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו